

OPONENTSKÝ POSUDEK

Jméno disertantky: **Mgr. Barbora Jekielek Henzl**
Téma práce: **Aktuální rozměr náboženské svobody v systému evropské ochrany lidských práv**
Rozsah práce: 149 stran vlastního textu (počet znaků odpovídá předpisům)
Datum odevzdání práce: 30. 10. 2018 (elektronicky), 31. 10. 2018 (vytištěně)

Aktuálnost (novost) tématu; náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody:

Disertantka se rozhodla věnovat aktuálnímu tématu, které rezonuje evropskou společností a své ozvuky nachází i ve společnosti české. Téma vyvolává celou řadu debat, které jsou však mnohdy poznamenány předsudky a neznalostí, proto je rozšiřování povědomí o tématu i prostřednictvím odborných kvalitně zpracovaných prací bezesporu přínosné nejen právně vědecky ale i sociologicky.

S ohledem na téma je nutná především znalost judikatury Evropského soudu pro lidská práva a orientace ve vybraných vnitrostátních právních řádech. Vstupní údaje tak mohou být poměrně široké, autorka se je legitimně rozhodla omezit na tři konkrétní země (ve světle mezinárodněprávní úpravy).

Z toho vyplývají i použité metody – analytická, komparativní, historická.

Formální a systematické členění práce; kritéria hodnocení práce; připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Práce je logicky strukturovaná, kdy po úvodu následuje popis koncepce náboženské svobody nejen v mezinárodním právu, ale i ve vybraných právních řádech domácích. Disertantka se kromě logické volby České republiky zaměřila ještě na právní řády Spolkové republiky Německa a Rakouska.

Bližší pozornost pak autorka věnovala náboženské svobodě při výuce, především se zaměřením na umístění křížů v budovách pedagogických ústavů a přípustnost náboženských pokrývek hlavy u učitelek a studentek. Provedla komparaci vnitrostátních právních řádů a jejich přístupů, rovněž pak jako referenční rámec použila Evropskou úmluvu o ochraně lidských práv z roku 1950 a Listinu základních práv Evropské unie.

Závěrem se práce věnuje aktuální judikatuře Evropského soudu pro lidská práva v oblasti zahalování na veřejnosti a náboženským symbolům na veřejnosti.

V úvodu disertantka uvádí, že bude věnovat zvláštní pozornost náboženským svobodám a právům rodičů na náboženskou výchovu dětí. Podobně se pak chtěla věnovat i právům církví

a náboženské výuce. Jak už je patrné i z právního referenčního rámce, omezila disertantka rozsah práce z geografického hlediska na členské státy Rady Evropy.

Cílem práce je popsat výše uvedenou problematiku a nastínit možná řešení identifikovaných problémů do budoucna.

Disertantka porovnává vnitrostátní právní úpravy tří zemí a zároveň používá vnitrostátní judikaturu i k výkladu mezinárodněprávních závazků. Je to zajímavé nejen z komparačního hlediska. Z tohoto důvodu bych se jí proto rád zeptal, jakou roli hraje judikatura vnitrostátních soudů v mezinárodním právu? Je to pramen mezinárodního práva? Tato otázka se projevuje jako významná i z toho pohledu, že zatímco u Listiny základních práv EU se autorka pečlivě věnuje aplikačním účinkům evropských norem obsahujících ochranu lidských práv ve vnitrostátním právu jednotlivých členských států (a pečlivě to prokládá judikaturou všech třech zemí), u čistě mezinárodních pramenů to tak nečiní.

V kapitole dvě se disertantka věnuje jednotlivým referenčním rámcům nejen v mezinárodním právu, přičemž si vybrala EÚLP, Listinu základních práv a svobod EU a dále i vnitrostátní právní řády třech zemí. Nabízí se otázka, jaké je zdůvodnění tohoto výběru?

Nespornou kvalitou práce je rozsah záběru tématu a logické strukturování. Autorka postupuje od obecných témat, která pečlivě prozkoumává, k tématům specifickým, přičemž vychází z dříve učiněných poznatků. Dále se pak neomezuje pouze na opakování někým jiným vyslovených názorů, ale přednáší rovněž názory vlastní. Tím naplňuje jedno z kritérií disertační práce – samostatnou vědeckou činnost.

Kapitola 3 nejdříve poskytuje krátký historický exkurs náboženské výuky v Evropě a následně se věnuje obecným záležitostem a výuce náboženství ve třech zemích – ČR, SRN a Rakousku. Kromě samotné materie podává i zajímavé sociologické a statistické údaje.

Vlastní jádro práce tvoří kapitola 4, která je zároveň nejrozsáhlejší. V prvé řadě řeší, co se má na mysli termínem náboženský symbol, aby se specificky zaměřila na šátky a kříže.

V jednotlivých podkapitolách disertantka rozebírá rozhodnutí soudů třech příslušných zemí ohledně náboženských symbolů. V kapitole 4.2.2.2 pak provádí jejich komparaci a rovněž na ně nahlíží ve světle judikatury ESLP. Tím se tato podkapitola stává samotným jádrem vlastní vědecké práce a disertace se tak neomezuje na mechanické přebírání odůvodnění daných soudů.

Jak bylo shora naznačeno, věnuje se zde disertantka především křížům ve školních učebnách a muslimských šátkům u učitelek a studentek.

V části práce věnované zahalování na veřejnosti se autorka opakovaně vyjadřuje k ne/existujícímu evropskému konsensu ohledně zákazu burek a nikábů. Z jejich vyjádření

není zcela jasné, kdo podle jejího názoru evropský konsensus ve smyslu EÚLP a judikatury ESLP vytváří. Bylo by proto vhodné, aby to vyjasnila. Jsou to obyvatelé států, doktrína, státy samotné...? Je to podstatné s ohledem na charakter EÚLP.

Nakonec bych se rád disertantky zeptal na názor na rozhodnutí ESLP ve věci Eweida v. Spojené království, a to ve světle jí rozebrané judikatury. Šlo o rozhodnutí aplikující správné postupy?

Práce si vedla dobře, pokud jde o splnění stanovených cílů a dosáhla jich v dostatečném a reprezentativním množství a rozsahu. Čtenáři poskytla přehled judikatury (byť zmíněné judikáty by mohly být vzhledem k rozsahu práce přeci jen trochu početnější).

Pokud jde o formální požadavky, poznamenal bych, že u mezinárodních smluv, o nichž disertantka hovoří v textu, by měly alespoň při prvním zmínění být uvedeny v poznámce pod čarou jejich identifikační údaje jako je datum sjednání, vstupu v platnost, UNTS/jiný kód a plný název. Obdobně to platí i o odkazování na judikaturu, která by měla být označena, nejen v bibliografii, názvem, projednacím číslem (číslem stížnosti), datem a druhem rozhodnutí a odkazovaným paragrafem/odstavcem.

Rozsah pramenů je reprezentativní a poměrně široký, i když s ohledem na rozsah práce by mohl být i širší. Vzhledem k zaměření na konkrétní tři země je pak odůvodnitelné i použití cizojazyčných pramenů především německého jazyka. Přesto by si obecné záležitosti zasloužily i rozebrání s ohledem na doktrínu anglickou či francouzskou atd.

Pokud jde o stylistické náležitosti, práce je psaná čtivou a srozumitelnou formou. Překlepů se vyskytuje malé množství (napočítal jsem dvacet v celé práci), upozornil bych jen na chybějící poznámku pod čarou č. 113 na straně 27. Jinak je práce na vysoké stylistické úrovni.

Vyjádření k práci:

S ohledem na shora uvedené *práci doporučuji k obhajobě před příslušnou komisí pro obhajobu disertační práce.*

V Praze, dne 16. ledna 2019,

JUDr. Milan Lipovský, Ph.D.

Oponent práce